अथ शरभमन्त्रप्रसङ्गात् वीरभद्रमन्त्रोपि मन्त्रसारोक्तोत्र योग्यतावशात् लिख्यते —

ब्रह्मा ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । वीरभद्रो देवता ॥ ओं ह्रौं वीरभद्राय हृत् । अतिक्रूराय शिरः । रुद्रकोपसंभवाय शिखा । सर्वदुष्टकवचम् । निबर्हणाय नेत्रम् । हुंफट् स्वाहा अस्त्रम् ॥

गोक्षीराभं दधानं परशुडमरुकौ खड्गखेटौ कपालं
शूलं चाभीतिदाने त्रिनयनलसितं व्याघ्रचर्माम्बराढ्यम् ।
वेतालारूढमुग्रं कपिशतरजटाबद्धशीतांशुखण्डं
ध्यायेद्भोगीन्द्रभूयं निजगणसहितं सन्ततं वीरभद्रम् ॥

ओं ह्रौं वीरभद्रायातिक्रूराय रुद्रकोपसंभवाय सर्वदुष्टनिबर्हणाय हुंफट् स्वाहा ॥ इति द्वात्रिंशदक्षरो मन्त्रः । रक्षाप्रधानोयं मन्त्रः । द्वादशलक्षजपः ॥ रक्तहयारिपुष्पैर्वा (त्रि)मधुरसिक्तैः [*]कमलैर्वा दशांशं पुरश्चरणाहोमः ॥ हयारिपुष्पम्—அரளிப்பூ करवीरम् ॥

अथ पूजा —

प्राक् प्रासादविधानोक्तशैवपीठे समावाह्य समर्चयेत् । तत्पुरुषाय नमः । अघोराय नमः । सद्योजाताय नमः । वामदेवाय नमः । ईशानाय नमः ॥ इति प्राक् दक्षिणोत्तरपश्चिमदिक्षु ईशानमैशान्ये समर्चयेत् ॥

निवृत्त्यै॰ प्रतिष्ठायै॰ विद्यायै॰ शान्त्यै॰ शान्त्यतीतायै॰ इति तच्छक्तयः आग्नेयादिकोणेषु, शान्त्यतीतामैशान्ये समर्चयेत् । एवं प्रथमावृतिः । अङ्गैर्द्वितीया । परशवे॰ डमरुकाय॰ खड्गाय॰ खेटाय॰ कपालाय॰ शूलाय॰ अभयाय॰ वरदाय ८ इति तृतीयावृतिः । इन्द्रादिभिश्चतुर्थी । वज्रादिभिः पञ्चमी ॥

---

[*] सितैः कमलैर्वा इति ङ पाठः ।

अथ प्रयोगः —

संपूज्य देवदेवं जुहुयादिध्मैश्च पञ्चगव्याक्तैः ।
खरमञ्जरीसमुत्थैस्त्रिशतं कृत्यादिशान्तये रात्रौ ॥

खरमञ्जरी — आघाडा - நாயுருவி.

प्रयोगान्तरम् —

अमुं वीरभद्रं हरिद्राभमुग्रं गदामुष्टिहस्तं करालाट्टहासम ।
समावाह्य वह्नौ रिपुस्तम्भनार्थं हरिद्रारजोभिः सहस्रं जुहोतु ॥

हरिद्रा-हळखुण्ड ॥

प्रयोगान्तरम् —

भुजङ्गगणभूषणं भुजगतत्रिशूलाहत-
स्वशत्रुरुधिरोक्षितं भयदफालनेत्राननम् ।
दिगम्बरमनुस्मरन् जपतु वीरभद्रं मनुं
निशीथसमये शतं शितमतिर्निहन्तुं रिपुम् ॥

अथ वीरभद्रबलिप्रकारः —

अतः परं प्रवक्ष्यते मनोरमुष्य संग्रहात्
बलिक्रमो विधानतो हिताय मन्त्रजापिनाम् ॥

कृत्वा गोमयसलिलैः स्थण्डिलमस्मिन्विलिख्य यन्त्रवरम् ।
वीरेश्वरस्य भूयो रजोभिरापूरयेत् क्रमान्मन्त्री ॥

पीतेन मध्यमरुणेन च कोणषट्कं
श्यामेन सन्धिमरुणेन दळाष्टकं च ।
कृष्णेन सन्धिमसितेन च गेहरन्ध्रं
सीमास्सितेन सकलाः परिपूर्य पश्चात् ॥

अस्यार्थः — अत्र यन्त्रलेखनप्रकारोपि पीतेन मध्यमरुणेन च कोण-

पद्मकमित्यादिना अर्थादुक्तः । तत्र कर्णिकास्थानेषु मन्त्रवर्णानेकैकं दळेषु त्रिशः । तत्र पीतादिद्रव्याणि प्राक् एकविंशपटले सुदर्शनविधाने प्रोक्तानि ॥ पुनः,

> बलिमण्डलमस्य च दक्षिणतः प्रविधाय चतुर्युतषष्टिपदं ।
> सितपाटलपीतरजोभिरथो परिपूर्य च ह्रामिति तत्र लिखेत् ॥

तत्र सितादिद्रव्यं खण्डक्रमेणेत्यर्थः ॥

> अस्योत्तरे पङ्कजमष्टपत्रं विलिख्य तद्वत्परितोऽष्टदिक्षु ।
> पद्मानि शालीः प्रणिधाय तेषु पीठाष्टकं तत्र निधाय तस्मिन् ॥

> अरुणांशुकतण्डुलाहिपत्रक्रमुकाऽसिप्रभृतीर्निधाय भूयः ।
> विधिना चरमामुपास्य सन्ध्यामथ संवन्द्य गुरून् गणाधिपं च ॥

> अस्त्रेण तालत्रितयादि कृत्वा वाय्वादिबीजैरपि देहशुद्धिम् ।
> संवन्द्य देवं परिवारयुक्तमावाह्य संपूज्य हृदम्बुजे स्वे ॥

> यन्त्रोत्तरस्थपत्रे शैवं पीठं प्रपूज्य कलशमपि ।
> न्यस्य च मृण्मयमस्मिन् मलयजपुष्पाक्षतानि कूर्चं च ॥

> निक्षिप्य रक्ततोयैः प्रपूर्य चूतादिपल्लवान्न्यस्य ।
> तण्डुलपुष्पोपेतान् विनिक्षिपेच्चक्रिकां तदूर्ध्वं च ॥

तत्र रक्ततोयमिति हरिद्राचूर्णप्रसिद्धचूर्णलोळिततोयमित्यर्थः । चक्रिकेति पत्रपुटस्थाक्षतम् ॥ पुनः,

> रक्तांशुकेन कुम्भं संच्छाद्यावाह्य वीरभद्रमिह ।
> इष्ट्वा जप्त्वा च मनुं वसुसंख्यं व्यापकं ततोऽङ्गं च ॥

> कृत्वा रक्षां पश्चात् पाशुपतास्त्रेण मन्त्रवित् कुर्यात् ।
> पिप्पलपत्रे रक्ताः प्रतिपदमनेन कल्पिता मुद्राः ॥

अस्यार्थः — पिप्पलोऽश्वत्थः । मुद्राः पिण्डानीत्यर्थः ॥ प्रतिपदं प्रतिकोष्ठम् ॥ पुनः,

बलिमण्डले निधाय क्रमेण संपूज्य मूलमन्त्रेण ।
पूर्वोदितेषु पीठेष्वावाह्य ततः सुरक्तपुष्पाद्यैः ॥

ईशादिपूजनीया ब्राह्मयाद्या मातरः क्रमादष्टौ ।
तदनु यन्त्रवरे विधिनाऽनलं प्रतिनिधाय परिस्तरणादिकम् ।
सकलमग्निमुखं च करोतु तत् स्वचरणोदितवन्मनुवित्तमः ॥

आहूय विप्रौ द्वौ शुद्धौ तयोरेकं नियोज्य च ।
साध्यसंरक्षणायान्यमपि नीराजनाय च ॥

ततस्सुरक्ते परिधाय वस्त्रे जलैस्समाचम्य विशुद्धदेहः ।
खड्गैः परीस्तीर्य निशातधारैः द्रव्यैरमीभिर्जुहुयात् क्रमेण ॥

तिलसर्षपपञ्चगव्यदूर्वावटदुग्धान्नमयूरकाक्षतैश्च ।

अस्यार्थः — पञ्चगव्यमिति । पञ्चगव्यं सर्वं मिळित्वा एकं द्रव्यम् । मयूरं-आघाडा ॥ पुनः,

वसुसंख्यमथो पृथक् घृताक्तैरपि पूर्णाहुतिमन्तरान्तरा च ।
मुद्राश्चतुष्षष्टिमिताः पुरोक्ताः सुधामया दीपिकया समेताः ॥

अस्यार्थः — दीपिकया समेताः, दीप्तवर्तिसमेताः इत्यर्थः ॥

नीराज्य नीराज्य हुतान्तरा ताः स्थाप्यास्तथेशादि पुरोवदेवम् ।

अस्यार्थः — एकैकद्रव्येणैकैकाहुत्यनन्तरं एकैकया मुद्रया साध्यं नीराज्य नीराज्य ईशादिकोष्ठेष्वेव संस्थापनीयाः ॥ पुनः,

प्रतिहुतमनुजपकर्ता सुमनोगन्धाक्षसंयुतं दीपम् ।

साध्यं नीराज्य ततो मूलेन विनिक्षिपेच्च रक्तोदे ॥

अस्यार्थः — एकैकद्रव्यहोमानन्तरं अनुजपकर्ता गन्धपुष्पदीपयुक्तेनान्येन पिण्डेन साध्यं नीराज्य नीराज्य मूलमन्त्रेण हरिद्राचूर्णप्रसिद्धचूर्णमिळित-रक्तोदके विनिक्षिपेत् ॥

इति मूलेनाष्टौ हुत्वा परिवारव्याहृतीभिरेकैकम् ।
हुत्वा घृतेन भूयः समापयेद्धोमकर्म विशदमतिः ॥

संपूज्य भूयः परिवारयुक्तं गन्धादिदीपान्तममुं प्रसन्नम् ।
आराध्य पुष्पैः निजवाञ्छितानि संप्रार्थ्य चोद्वास्य यथोपदेशम् ॥

मातॄस्समुद्वास्य शिवं च भूयः पुरो निधायान्नकृतं सुरक्तम् ।
तारेण संपूज्य सदीपिकान्तं नीराज्य कुम्भस्य मुखे निधाय ॥

अवाङ्मुखो रक्तजलैर्युतस्य दीपोज्ज्वलेनापि च तेन मन्त्री ।
नीराज्य मूलेन पुरोवदेनं निक्षिप्य संक्षाळ्य करौ जलेन ॥

गत्वा प्राङ्गणदेशे गोमयसलिलैस्समुक्षिते पश्चात् ।
कदलीकाननबुद्ध्या सदळां कदलीं निखन्य फलसहिताम् ॥

तस्या मूले पीठं निधाय चावाह्य तत्र वीरेशम् ।
संपूज्य पूर्ववत्तस्या स्त्वादाय च पुत्तलीं तया साध्यम् ॥

तत्र अन्नेन सक्तुना वा पुत्तळीं ॥ पुनः,

नीराज्य पीठिकायां संस्थाप्य समुज्ज्वलैस्तथा दीपैः ।
समलंकृत्य च कदलीं रक्तोदकमग्रतो निधाय ततः ॥

सुरभिसमाख्यां मुद्रां सन्दर्श्य सुधामयं विचिन्त्य जलम् ।
सन्तर्पयेत्पुरस्तादेकैकं पीठमन्त्रपरिवारैः ॥

मूलेनाष्टोर्ध्वशतं पञ्चशतं वा सहस्रसंख्यं वा ।
सन्तर्प्य सुप्रसन्नं विचिन्त्य देवं प्रपूज्य गन्धाद्यैः ॥

ततश्शङ्खतोयैस्समभ्युक्ष्य साध्यं समुद्वास्य देवं गृहाभ्यन्तरे च ।
प्रवेश्याथ साध्यस्य रक्षां च कृत्वा घटाग्न्यादि सर्वं गृहीत्वा सशिष्यः ॥

गृहाद्विनिष्क्रम्य च चत्वरेऽथो गत्वा समभ्युक्ष्य च तत्र कुम्भम् ।
संस्थाप्य तत्रापि च दक्षिणेऽग्निं निधाय वह्निं परितश्च दर्भैः ॥

सम्यक् परिस्तीर्य च [1]भूतक्रूरयुक्तेन चान्नेन बलिं च दद्यात् ।
अनेन मन्त्रेण सपुष्पतोयं प्रीत्यै गणानां परितोऽष्टदिक्षु ॥

ओं नमो रुद्रगणेभ्यः सर्वशान्तिकरेभ्यः प्रतिगृह्णन्त्विमं बलिं स्वाहा ॥

बलिमन्त्रोयमुद्दिष्टो भूतानां प्रीतिवर्धनः ।
पललं रजनीचूर्णं लाजा दधिसक्तवश्च पञ्चैते ।

मिलितास्तु भूतक्रूरं भूतानां प्रीतिदं बुधाः प्राहुः ।

पललमिति–तिलम् ।

विसृज्य वह्निं निजरक्षणाय पञ्चाक्षरं मन्त्रवरं प्रजप्य ।
तत्सर्वमग्न्याद्यनिरीक्ष्यमाणः शिष्यैस्समं मन्दिरमाशु यायात् ॥

[2]त्रिरात्रमेवं नियमेन कुर्यात् बलिं सहोमं विधिना यथावत् ।
कृत्याज्वरापस्मृतिरोगनागपिशाचभूतापदि तन्निवृत्त्यै ॥

ततः स्थण्डिलं भूतले गोमयाद्भिः समालिप्य शुद्धे प्रगे वह्निमत्ति ।

प्रगे इति प्रातःकाले ॥

निधायाज्यसंस्कारमारभ्य कृत्वा स्वगृह्योक्तमार्गेण वह्नेर्मुखं च ।

---

१ भूतक्रूर इति ख, ग, मातृकापाठः ।

२ एवं इति ख, ग, पाठः ।

वह्नेर्दक्षिणभागे वसुपत्रं कमलमारचय्यात्र ।
कलशं काषायजलैः परिपूर्य चूतादिपल्लवान्न्यस्य ॥

कषायजलं क्षीरद्रुमचर्मक्वथिततोयम् ॥

आवाह्यास्मिन्देवं प्रपूज्य वसनद्वयेन संवेष्ट्य ।
संरक्ष्यास्त्रेण ततो घृतेन चाष्टोत्तरं शतं हुत्वा ॥

दुग्धान्नेन च तावत् हुत्वा शिष्टेन भोजयेद्विप्रान् ।
द्वादशसंख्यानपि वा वसुसंख्यान् जलधिपरिमितानथवा ॥

समाप्य होमं कलशस्थतोयैः संसिच्य संपातममुष्य दत्वा ।
साध्यस्य सोपि प्रतिपूज्य विप्रान् सुवर्णगोधान्यधराम्बराद्यैः ॥

ततो यथाशक्ति महीसुवर्णधेन्वम्बराद्यान् गुरवे वितीर्य ।
तेन प्रसन्नेन समीरिताभिराशीर्भिरिद्धः सुचिरं स जीवेत् ॥

इत्थं वीरभद्रबलिप्रकारस्समाप्तः ॥

---

* ॐ जूं सः इति मृत्युञ्जयमन्त्रः । ॐ वं जूं सः इति अमृतमृत्युञ्जयमन्त्रः इति मन्त्रज्ञानामाशयः ।